

نگاه میهمان

سیاه‌نمایی در مناظره‌ها و فیلم‌های سیاه‌نما

عباس رزبجی

● «سینمای سیاه» در ایران بعد از ساخت فیلم «خانه سیاه است» فروغ فرخزاد تبدیل به اصطلاحی سیاسی شد و به‌عنوان زنگ خطری برای دستگاه وقت، «پهلبد» و اطرافیان‌ش را به فکر پیشگیری از ساخت و فراگیری این شکل از سینمای «معترض» و بی‌داریه و تنبک انداخت….

قبل از انقلاب با ساخت فیلم‌های معترض و روشنفکرانه مخالفت می‌شد. تأثیر فیلم خانه سیاه است و انتشارش در فستیوال کن آن سال و سایر فستیوال‌های بزرگ سینمایی جهان آن چنان برای وزارت فرهنگ و هنر و عواملش گران تمام شده بود که تصمیم به ساخت فیلمی با عنوان خانه سفید است گرفتند و از آن پس با ساخت فیلم‌های اجتماعی و سیاسی‌ای که فضای شهری، سیاسی و اجتماعی ایران را سیاه نشان می‌داد، مخالفت سختگیرانه‌تری کردند.

اصطلاح فیلم سیاه بعدتر به فیلم‌های سیاه‌نما تغییر کرد و این تها نام و اصطلاحی بود که سیاست‌یون ایرانی به یک جریان هنری و سینمایی دادند و توجیهشان برای نام‌گذاری جدید تلاشی بود که هنرمندان، بیش از واقعیت موجود و براساس حربه اغراق در ساخت فیلم‌هاشان داشتند. در واقع تعریف آنان از فضای اجتماعی یک شهریت شفاف و آرمان شهری سفید بود و به این دلیل تلاش سینماگران نسل نخست موج نو در واقع‌گرایی و سینمای رئالیستی برایشان خوانشی اپوزیسیونی داشت.

نکته بسیار مهمی که همیشه در خفا مانده و کمتر مورد کنکاش قرار گرفته این است که تنها فیلم‌های واقع‌گرایی که از مختصات سینمای رئالیستی و مشتقات این سبک «اجتماعی-هنری» بهره دارند، مُهر «سیاه‌نما» به خود می‌گیرند و سایر فیلم‌های دیگر با ژانرها و سیاق‌های غیرواقع‌گرایانه (که عموماً کارت‌پستالیزم و دروغ دیداری دارند) از قرارگرفتن در صف سیاه‌نماها مجزا می‌شوند. علاوه بر روستاخت تیره آنچه سیاست‌یون را از ساخت فیلم‌های سیاه‌نما می‌ترساند (توجه داشته باشید که در سبک‌شناسی علمی و جهانی، سینمای سیاه یا همان «نوار» فرانسوی رایج بوده و هست ولی سینمای سیاه‌نما اصطلاحی کاملاً ایرانی است و به فیلم‌هایی اشاره می‌کند که همیشه با «نقد» و «اعتراض» همراه هستند)، این فیلم‌ها را رابطه‌ای بهره دارد که هم فیلم‌نامه این آثار را می‌نویسد و هم خوراک میزبی سازمان سینمایی و رسانه ملی را فراهم می‌کند؛ در واقع در شروع یک دولت و در جریان انتخابات و مناظرات سیاسی، نامزدهای ریاست‌جمهوری تمام «تم‌های اصلی فیلم‌های سیاه‌نما را با صدای بلند و معترض فریاد می‌کنند و درست زمانی که فیلم‌ساز همان موضوعات معترضه را با صدای آرام تبدیل به فیلم می‌کند مورد میزبی و حتی «توقیف» قرار می‌گیرد.

سیدابراهیم رئیسی از بی‌کاری جوانان، تعطیلی واحدهای تولیدی، فاصله طبقاتی، رانت‌ها، وام‌های کلان، کاخ‌نشینی و کوخ‌نشینی، فساد و درآمد ۴۵ هزار تومانی محرومان سخن می‌گوید. قالیباف افسردگی جامعه و جوانان را مطرح می‌کند و دولت یازدهم را در کفه دولت‌های سرمایه‌داری قرار می‌دهد. جهانگیری برای تک خوردن «مادری دست‌فروش» بغض می‌کند و به خانه‌نشینی ناطق‌نوری و هاشمی‌رفسنجانی اعتراض می‌کند.

دکتر روحانی از اختلاس‌های میلیارد دلاری گلایه دارد و استحکام خانواده‌های ایرانی را ازبین‌رفته می‌بیند. میرسلیم به مشکلات اخلاقی، عاطفی و جنسی جوانان اشاره می‌کند و از افزایش طلاق بعد از یک سال زندگی مشترک حرف می‌زند و هاشمی‌طبّا ماجرای مدیران پنهان را مطرح می‌کند.

اینها همه، حاصل یک مناظره سه، چهار ساعته ساده میان نامزدهای ریاست‌جمهوری است که می‌تواند خوراک سه، چهار سال سینمای سیاه‌نمای ایران را فراهم کند و به‌راستی باعث زایش فیلم‌های برجسته‌ای در سینمای واقع‌گرای اجتماعی و حتی سیاسی ایران شود. فراموش نکنیم که اعتراض ذات انسان است و هیچ کشوری کمال مطلق نیست.

شرق: ۲۲۴ نفر از داستان‌نویسان ایران درخصوص انتخابات ریاست‌جمهوری دوره دوازدهم بیانیهای صادر کردند. در این بیانیه آمده است: «اینک که به پایان کار دولت یازدهم به ریاست جناب آقای حسن روحانی رسیده‌ایم و انتخابی دیگر در پیش است، ما داستان‌نویسانی که نام‌مان در ذیل این نامه آمده است، لازم می‌دانیم برآوردمان را از چهار سال ریاست‌جمهوری ایشان به دست دهیم، تا مگر پرتویی افکنده باشیم بر راه طی‌شده و بخش مهمی از آن چه بر کار نوشتن و نشر و احیاناً آن چه بر فرهنگ‌مان گذشت در این چهار سال، و نیز دشواری‌هایی که برای طی مسیر آینده هم‌چنان با آنها رودررویم». در ادامه این بیانیه ضمن اشاره به وضعیت نشر در چهار سال ریاست‌جمهوری دکتر حسن روحانی می‌خوانیم: «در اوایل سال ۹۲، که جناب روحانی دولت یازدهم را به دست گرفتند، نویسندگان از جمله قشرهایی بودند که خسته و فرسوده از همه مصائبی که در هشت‌سال پیش از آن بر سر خودشان و کتاب‌هاشان و نیز بر همه جوانب فرهنگی/ اقتصادی کشورشان آمده بود، با امید به سرکارآمدن دولتی فرهنگی، کارآمد، و همه‌جانبه‌نگر اغلب‌شان به پیشباز این دولت رفتند و نه‌فقط با رأی دادن، که بسیاری‌شان حتا با نوشتن و گفتن و هرآن چه که می‌توانستند، با ایشان همراه و هم‌دل شدند؛ به‌خصوص که جناب آقای روحانی وعده گشایش‌های بسیار در عرصه فرهنگ می‌داد و زبانش در این عرصه از جنس فرهنگ بود. انصاف هم باید داد که در این چهار سال هم (چه در زمان وزارت آقای جنتی و چه اکنون در زمان وزارت آقای صالحی‌امیری)، بسیاری از کتاب‌هایی که پیش از آن با مانع سانسور مواجه بودند، مجوز گرفتند و فرصت‌های بیش‌تری برای اهل فرهنگ و هنر در همه عرصه‌های مربوط فراهم گشت؛ نشانه‌هایش هم نشر بیشتر کتاب‌ها و فروش کلی بیش‌تر آنها بود، چنان‌که در حوزه‌های دیگر

فرهنگی مربوط به وزارت ارشاد هم چنین بود، به گمان ما اما این فقط به‌فعلیت‌درآوردن بخش متوقف‌مانده فرهنگ و به‌خصوص عرصه نشرمان بود، و نه عمل به وعده رئیس‌جمهور محترم برای رفتار مشابه با مطبوعات در حوزه کتاب، و مهم‌تر از آن اعتماد به اهل فرهنگ و سپردن مسئولیت‌های مربوط به نشر و ترویج کارهاشان به خودشان. گرچه تساهل مسئولان فرهنگی دولت یازدهم توانست چراغ روبه‌خاموشی فرهنگ را روشن نگه دارد و امید به کار فرهنگی به‌دور از منع و مانع‌های دولتی و نظارتی را در دل اهل فرهنگ زنده کند، اما متأسفانه هنوز هم سایه این نظارت‌ها و منع‌ها به‌کلی از سر فرهنگ و به‌خصوص ادبیات‌مان برداشته نشده و هنوز هم بخشی زیادی از بودجه ملی و فرهنگی‌مان صرف مانع‌تراشیدن و سانسور کتاب‌ها و تولیدات فرهنگی‌مان می‌شود. باین‌ماندن شمارگان کتاب‌ها، به‌خصوص کتاب‌های تالیفی، زنگ‌خطر افول تولید ادبی و پژوهشی را در سال‌های آتی به صدا درآورده است و هنوز نوشتن و ترجمه‌کردن و نشر کاری مخاطره‌آمیز است و نه نوعی راه‌ورسم برای زندگی و تلاش برای اعتلای فرهنگی کشور». امضاکنندگان در ادامه ابراز امیدواری کرده‌اند با انتخاب دوباره حسن روحانی موارد زیر تحقق یابد:

۱- چنان‌که وعده رئیس‌جمهور محترم در سال ۹۲ بوده، نشر کتاب هم هم‌چون نشر مطبوعات، محتاج مجوز پیش از چاپ و نشر نباشد. این کار حتما در جهت تحقق منشور شهروندی ارائه‌شده از طرف رئیس‌جمهور محترم خواهد بود که به‌خصوص در مواد ۲۶ و ۲۷ آن حق آزادی اندیشه‌و آزادی بیان، در چارچوب قانون، به‌صراحت تضمین شده است.

۲- پیوستن به معاهده جهانی معروف به کی‌رایت برای کمک به نظام‌مندشدن نشر و حمایت از ارتباط درست‌تر نشر ایران با جهان.

گفت‌وگو با رئیس انجمن صنفی «IPTV و VOD»

موانع توزیع سریال «عاشقانه» همچنان پابرجاست

فرانک آرتا

پیشنهاد تأسیس انجمن صنفی را دادیم تا تشکل پشتوانه‌های صنفی و حمایتی داشته باشد. با این نگاه انجمن را مجبه به واحدهای حقوقی و مالی کردیم تا بعد از احراز مالکیت، حق و حقوق متقاضی و عرضه‌کننده رعایت شود».

صرف در ادامه، به این پرسش که «به چه دلیل انجمن صنفی با صاحبان سریال عاشقانه دچار اختلاف و توزیع این سریال متوقف شد»، به «شرق» چنین پاسخ داد: «ما براساس قانون برای انتشار هر محتوا قراردادی منعقد می‌کنیم. دراین‌میان پنج شرکت ازجمله آیو، فیلیمو، نماوا، فیلم‌نت و ای‌سیما، قراردادی با تهیه‌کننده سریال «عاشقانه» بستند تا پخش اینترنتی آن را عهده‌دار شوند. تازه این قرارداد سه ماه زودتر از اینکه اولین نسخه سریال توزیع شود، منعقد و بلافاصله پول‌ها هم پرداخت شد. چند روز مانده بود به اینکه سریال پخش شود، زمزمه‌ای آمد که اختلافاتی میان سرمایه‌گذاران و

نقاشی‌های هادی فراهانی بعد از ۲۵ سال در گالری گلستان

علم آتاتومی و کالبدشناسی. آنچه این نمایشگاه را از نمایشگاه‌های پیشین من در ایران متمایز می‌کند، وقفه ۲۵ ساله‌ای است که به‌واسطه عدم حضور من در ایران میان آخرین نمایشگاه‌ها رخ داد و همچنین جایگزین‌شدن تعداد قابل‌توجهی از موهای سیاه من با موهای سپید».

فراهانی که تا سال ۱۳۷۲ در فضای هنری و مطبوعاتی ایران حضور فعالانه داشت، مدتی بعد راهی کانادا شد و فعالیت‌های خود را در آنجا در سطح گسترده‌تری ادامه داد. طراحی‌های هادی فراهانی در سال‌های دور از ایران به‌طور مستمر در رسانه‌های معتبری مانند نیویورک‌تایمز، وال‌استریت جورنال، لس‌آنجلس‌تایمز، اینترنشنال هرالد‌تریبون و… به چاپ رسیده و در مسابقات مختلف جهانی جوایز متعددی را دریافت کرده است.

آخرین حضور فراهانی در صحنه هنری ایران نمایش مجموعه‌ای از طراحی‌ها و تصویرسازی‌های او در نشریات بین‌المللی بود که در سال ۱۳۸۷ ابتدا در خانه هنرمندان ایران در تهران و سپس در گالری نقش خانه اصفهان و موزه هنرهای معاصر شهر اصفهان و همچنین در مرکز فرهنگی – هنری شهر بروجرد برگزار شد.

نمایشگاه روز جمعه گالری گلستان آغاز دوباره فعالیت‌های هنری فراهانی در ایران است. گالری گلستان تا بیستم اردیبهشت میزبان نقاشی‌های هادی فراهانی است و در دروس، خیابان کماسایی، شماره ۳۴ قرار دارد.

هنر

بیانیه ۲۲۴ داستان‌نویس درباره انتخابات ریاست‌جمهوری

به میان راه رسیده‌ایم و هنوز امیدواریم

۳- گذاشتن واحدهای درسی مختص کتاب‌خوانی و به‌خصوص ادبیات‌خوانی در مدارس و دانشگاه‌ها، و ترغیب دانش‌آموزان و دانشجویان به تحقیق در میان کتاب‌ها به جای سوق‌دادن‌شان به حفظ‌کردن متون برای کسب نمره‌های بالاتر.

۴- توجه ویژه به نویسندگانی که سال‌ها برای ادبیات و فرهنگ کشورمان قلم زده‌اند، با انتشار بی‌قیدوشرط کتاب‌هاشان و نیز برقراری حقوق معنوی و مادی برای ایشان (از جمله باید به منع انتشار سه کتاب آقای دولت‌آبادی درحال‌حاضر اشاره کرد، به سلیقه و نظر کسانی با عمری احتمالاً کم‌تر از نیم‌سال‌هایی که ایشان در این کشور و برای فرهنگش قلم زده‌اند).

۵- احداث کتابخانه‌های متعدد و متناسب با شأن فرهنگی و جمعیت حال‌حاضر کشور، تا مبادا کسانی به دلیل کمبودهای مالی از خواندن (که روشنای زندگی و دلیل و طریق درست‌زیستن است)، محروم مانده باشند.

۶- برداشتن موانع برگزاری جوایز خصوصی و مراسم و جلسات و مانند این‌ها، و درعوض دراختیارگذاشتن امکانات عمومی در اختیار دولت به بخش خصوصی برای انجام این امور.

۷- و آخر و در یک کلام، اعتماد به اهل فرهنگ و یار و همراه‌شان‌شدن و ساختن بستر برای فعالیت‌هاشان، به‌جای راه‌نما و بزرگ‌تر و ناظرشان‌شدن.

این نامه به امضای نویسندگانی چون احمد اخوت، شیوا ارسطویی، میترا الیاتی، شبنم بزرگی، شاپور بهیان، احمد پوری، مریم حسینیان، ابوتراب خسروی، امیرحسین خورشیدفر، حافظ خیایی، بلقیس سلیمانی، حسین سنائپور، محمدحسن شهبوسرای، امین فقیری، سیاوش گلشیری، حدیث لزرغلامی، حسن محمودی، جمال میرصادقی، مهدی یزدانی‌خرم و… رسیده است.

هم شکایت کردند و دستور توقف VOD را گرفتند. آنها سریال را به شرکت‌های ویدئو- رسانه توزیع D.V.D دادند. ما هم دیدیم که یک روز بعد از توزیع D.V.D بسیاری از سایت‌های غیرقانونی سریال را D.V.D در اینترنت پخش می‌کنند و تازه درگاه بانکی هم دارند! در این فضا که قانونی برای مسدودکردن سایت‌های غیرقانونی وجود ندارد، ناچار شدیم از صاحبان فیلم شکایت کنیم و دستور توقف توزیع D.V.D را از مقام قضائی گرفتیم».

صرف به هزینه‌های مالی بیش از ۳۰۰میلیاردی شرکت‌های قانونی VOD اشاره کرد که سرمایه‌گذاری کرده و توانسته‌اند بیش از دوهزار شغل ایجاد کنند. ضمن اینکه برخی از شرکت‌های ویدئو – رسانه محتوایی را در اختیار این شرکت‌ها قرار داده‌اند که نظر تهیه‌کنندگان را جلب نکرده و هزینه‌های پخش آن را نداده بودند.

او خاطرنشان کرد: «ما خیلی تلاش کردیم که با صاحبان سریال تعامل کنیم، ولی متأسفانه نشد! ناچار به شکایت شدیم و بازپرس محترم شعبه ۲ دادسرای فرهنگ و رسانه دستور توقف توزیع D.V.D را صادر کردند. بااین‌حال هنوز هم اعتقاد به تعامل و مذاکره داریم و دوست داریم این موضوع حل‌وفصل شود تا مردم ما بتوانند نظاره‌گر این سریال باشند».

VOD مخفف Video On Demand؛ یعنی برنامه ویدئویی درخواستی ضبط‌شده است که این نوع خدمات از طریق IPTV صورت می‌گیرد. VOD این امکان وجود دارد که فیلم‌های سینمایی، سریال‌های تلویزیونی، مستند‌های جذاب، برنامه‌های آموزشی و… در اختیار کاربران قرار بگیرد.

IPTV سیستمی را توصیف می‌کند که در آن با استفاده از پهنای باند وسیع اینترنت، خدمات تلویزیون دیجیتال ارائه می‌شود و از زیرساخت‌های مخابراتی است.

زیر آسمان فیروزهای

نقد رویکرد صداوسیما درباره پخش نکردن «رینا»

● **شرق:** در دومین مناظره نامزدهای انتخاباتی، حجت الاسلام حسن روحانی در نقد سخنان محمدباقر قالیباف، نسبت به رویکرد صداوسیما

درباره پخش نکردن دعای رینا انتقاد کرد. به گزارش ایسنا، انتقاد حسن روحانی از صداوسیما در بخش اول مناظره و در پاسخ پرسشی که مچری از قالیباف پرسید، شکل گرفت؛ مبنی بر اینکه «چگونه می‌توان بر شتاب رشد علمی و افزایش کیفیت نظام آموزشی افزود و جایگاه علمی کشور را در عرصه جهانی ارتقا بخشید؟». روحانی، نامزد دوازدهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری، در بخشی از سخنان خود اظهار کرد: «وقتی از اینکه دسای ماه رمضان و رنایی که مردم به آن علاقه‌مندند را پخش کنیم، ایا داریم و پخش نمی‌کنیم، چطور می‌توانیم به فکر تعالی علم و فرهنگ باشیم».

با سی‌امین نمایشگاه کتاب

سرایت آب به سالن‌های سرویشیده

نمایشگاه کتاب غافلگیر شد

● **شرق:** بارش شدید باران در «شهر آفتاب» در کار نمایشگاه کتاب در بعدازظهر روز سوم اختلال به وجود آورد و خساراتی به غرفه‌ها وارد کرد. بعدازظهر دیروز و درحالی‌که بازدیدکنندگان نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران به دلیل بارش باران، به سالن‌های سرویشیده پناه آوردند، ورود آب به داخل سالن‌ها در کار نمایشگاه اختلال و خساراتی هم ایجاد کرد. به گزارش مهر، عمده این خسارت‌ها به سازه‌های موقت و نیمه‌موقت نمایشگاه وارد شده است. این چادرهای موقت دربرگیرنده ناشران بخش کودک و نوجوان، ناشران دانشگاهی، ناشران آموزشی و ناشران خارجی است. جمعیت زیادی از بازدیدکنندگان برای درآمان‌ماندن از باران، به داخل سالن‌ها آمدند و ازدحام شدیدی در راهروهای این فضاهای نمایشگاهی به چشم می‌خورد. همچنین براساس این گزارش بر اثر بارش باران، آب به غرفه کشور ایتالیا هم نفوذ کرد که این مسئله موجب شد مسئولان غرفه ایتالیا مباردت به جمع‌آوری اقلام و محصولات خود کنند و این غرفه را با نصب استندهای جداکننده غرفه تعطیل کردند. در همین حال بر اثر بارش باران غرفه سایر ناشران و میهمانان خارجی از جمله میهمانان نمایشگاه کتاب فرانکفورت، نمایشگاه کتاب پکسن و نیز کشورهای حوزه اسکاندیناوی نیز متحمل خساراتی شدند. البته امسال مسئولان اجرایی نمایشگاه کتاب تهران که پیش‌بینی این بارش‌های شدید را در اردیبهشت کرده بودند، پایه سازه‌های موقت را در بخش ناشران کودک، ناشران دانشگاهی و آموزشی به میزان حدود ۲۰ سانتی‌متر ارتفاع داده بودند با این هدف که در صورت نامساعدشدن شرایط جوی، حداقل آب به داخل سالن‌ها نفوذ نکند؛ اما به نظر می‌رسد این تمهیدات کافی نبوده است. با وجود پیشروی آب به غرفه‌ها، بازدیدکنندگان از نمایشگاه کتاب تهران هم‌زمان با پخش دومین مناظره ریاست‌جمهوری از رسانه ملی، در سالن پاس حاضر شده و به تماشای مناظره نشستند. به گزارش ایلنا، دومین مناظره ریاست‌جمهوری جمعه یازدهم اردیبهشت در سالن پاس نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران پخش شد و جمعیت زیادی برای دیدن آن جمع شدند. اداره و مدیریت سالن ساس را مجمع ناشران انقلاب اسلامی بر عهده دارد. بعضا صحبت‌های نامزدها با تشویق مردم مواجه شد و آنها با تشویق‌های مکرر از صحبت‌های روحانی درباره برجام حمایت کردند.

همه به دنبال یک کتاب بیشتر

● **شرق:** سی‌امین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران با شعار «یک کتاب بیشتر بخوانیم» این روزها در مجموعه شهر آفتاب در حال برگزاری است و علاقه‌مندان برای حضور در این نمایشگاه از گروه‌های سنی مختلف به دنبال اثبات کتاب‌خوانی برآمده‌اند و این را می‌شود بنابر آمار عمومی اعلام کرد که حتی ۴۰ درصد مخاطبان این نمایشگاه از شهرستان‌های دوروزندیک به پایتخت آمده‌اند. ازدحام جمعیت و استقبال پرشور نسل جوان از نمایشگاه کتاب تهران، فرصت خوبی را برای برقراری ارتباط با جامعه فرهیخته ایرانی به‌خصوص قشر جوان تحصیل‌کرده با ناشران و نویسندگان کتاب‌های مختلف فراهم می‌کند. در نخستین نشست خبری در سی‌امین نمایشگاه کتاب تهران، مهدی اسماعیلی، معاون اجرایی، از خالی بودن ۵۰ غرفه واگذارشده به ناشران در روزهای نخست خبر داد و گفت: این غرفه‌ها به ناشران جامانده واگذار شد. بنا بر این گفته‌ها، در حوزه نشر بین‌الملل ۱۴۰ ناشر خارجی از ۴۲ کشور و دو هزار و ۶۶۰ ناشر و نمایندگی داخلی درهزارو ۸۵۰ غرفه مستقر هستند. این نمایشگاه از ۱۳ تا ۲۳ اردیبهشت در مجموعه نمایشگاهی شهر آفتاب برگزار می‌شود. مجموعه شهر آفتاب در اتوبان خلیج‌فارس، روبه‌روی حرم مطهر امام‌خمینی(ره) قرار دارد.